

“Davacı idare tarafından mahkememizde açılan dava ile; dava konusu ..., taşınmazın metrekarelik kısmının kamulaştırılmasına karar verildiğini, 2942 sayılı kanunun 8. maddesi uyarınca uzlaşma sağlanamadığını, arazi vasfında olan taşınmazın bedelinin tespiti ile kayıt maliki adına ödenmesi, taşınmazın kamulaştırılan kısmının davacı idare adına tesciline, taşınmaz üzerinde bulunan takdiyatların kamulaştırma bedeline yansıtılmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

Davalı ... adına sunulan cevap dilekçesinde davanın reddi talep edilmektedir.

Dava, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesine dayalı kamulaştırma bedelinin tespiti ve kamulaştırılan taşınmazın tesciline ilişkindir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 17/02/2021 günlü, 1131466 sayılı işlemi ile Muğla ili, Bodrum ilçesi, ..., arkeolojik sit alanı içinde bulunan taşınmazın ... m²lik kısmının kamulaştırılmasına karar verildiği görülmektedir.

Çekişmeye konu taşınmazın 4/16 hissesinin kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda dava açan ... adına tapuda kayıtlı olduğu, bakiye hissenin ise diğer davalılar adına paylı ve iştirak halinde tapuda kayıtlı olduğu görülmektedir.

Mahkememizce mahallinde keşif yapılarak bilirkişi raporu aldırılmış, rapora itirazlar üzerine yeni bir bilirkişi heyeti refakatiyle keşif yapılarak yeniden rapor aldırılmış ve davacı tarafca kamulaştırma bedeli dosyaya depo edilmiştir.

Diğer taraftan 14/09/2022 günlü, 6052 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararıyla taşınmazın acele olarak kamulaştırılmasına karar verildiği ve verilen acele kamulaştırma kararına istinaden mahkememizin 2022/139 D. İş, 2023/51 Karar sayı ve 05/05/2023 tarihli karar ile dava konusu taşınmazın ... metrekarelik kısmına, davacı idare adına Kültür Ve Turizm Bakanlığı tarafından Kamulaştırma Kanununun 27. maddesi gereğince acele el konulmasına karar verildiği görülmektedir.

Kamulaştırma İşlemine Karşı Açılan İdari Dava Süreci:

Dosyamız davalılarından ... idari yargıda 17/02/2021 günlü kamulaştırma işleminin iptaline yönelik dava açmıştır.

Muğla 2. İdare Mahkemesi 2022/1429 Esas, 2022/1400 Karar ve 10/11/2022 tarihli karar ile acele kamulaştırma kararının alınması sonucunda taşınmazın kısmen kamulaştırılmasına ilişkin dava konusu işlemin iptali istemiyle açılan davanın konusunun kalmadığı ve uyuşmazlığın esasının incelenmesine olanak bulunmadığı gerekçesiyle davanın esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

10/11/2022 tarihli kararın istinaf edilmesi üzerine İzmir Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi 2023/125 Esas, 2023/502 Karar sayı ve 21/03/2023 tarihli kararı ile acele kamulaştırma kararının alınmasının, kamulaştırma işleminin iptali istemiyle açılan davanın esasının incelenmesine engel teşkil etmeyeceği gerekçesiyle kararın kaldırılmasına karar vermiştir.

21/03/2023 tarihli kaldırma kararı sonrası dosyanın Muğla 2. İdare Mahkemesi'nin 2023/857 Esasını aldığı ve yargılamasının devam ettiği, 22.06.2023 tarihli karar ile yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verildiği görülmektedir.

Anayasa'ya Aykırılığa İlişkin Mahkememiz Ara Kararı:

Mahkememizce 30.04.2024 tarihli duruşmanın 1 nolu ara kararı aşağıdaki şekildedir: "Ayrıntılarına gerekçeli ara kararda yer verileceği üzere; 4650 sayılı Yasa ile değişik 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrasındaki "kamulaştırma işlemine karşı hak sahipleri tarafından idari yargıda iptal davası açılması ve idari yargı mahkemelerince de yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde mahkemece idari yargıda açılan dava bekletici mesele kabul edilerek bunun sonucuna göre işlem yapılır" hükmü ile aynı yasanın 14/son fıkrasındaki "Açılan davaların sonuçları dava açmayanları etkilemez." hükmünün Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle iptali için 2709 sayılı Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılmasına"

2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı Hususu:

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrası "kamulaştırma işlemine karşı hak sahipleri tarafından idari yargıda iptal davası açılması ve idari yargı mahkemelerince de yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde mahkemece idari yargıda açılan dava bekletici mesele kabul edilerek bunun sonucuna göre işlem yapılır" şeklindedir.

2942 SK'nın 10.maddesi gereğince idari yargı mahkemelerince yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde idari yargıda açılan dava bekletici mesele yapılıır.

Eldeki davada ise kamulaştırma kararının iptaline yönelik açılan davada 22.06.2023 tarihli karar ile yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verildiğinden, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrası dikkate alınarak idari yargıda görülen davanın bekletici mesele yapılmaması gerekmektedir.

Bir davanın görülmesi sırasında ortaya çıkan ve bu davanın incelenebilmesi veya sonuçlandırılabilmesi için, mahkemenin görevi dışında kalması sebebiyle, görevli yargılama makamınca çözümlenmesine kadar beklenilmesi gereken sorunlara, bekletici sorun denir.

Usul hukukumuzda bekletici mesele 6100 sayılı HMK'nın 165. maddesinde "Bir davada hüküm verilebilmesi, başka bir davaya, idari makamın tespitine yahut dava konusuyla ilgili bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığına kısmen veya tamamen bağlı ise mahkemece o davanın sonuçlanmasına veya idari makamın kararına kadar yargılama bekletilebilir." şeklinde düzenleme altına alınmıştır.

Maddede yazılı şartların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda eş söyleyişle bekletici mesele yapılması hususunda mahkemeye takdir yetkisi tanınmıştır.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrasındaki hükme göre ise kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda açılan davada yürütmenin durdurulması kararı verilmemesi halinde idari yargıda açılan dava bekletici mesele yapılamayacaktır.

Dolayısıyla 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrasındaki hüküm ile genel düzenleme olan 6100 sayılı HMK'nın 165. maddesindeki bekletici mesele hususunda istisnai ve özel düzenleme getirildiği muhakkaktır.

Eldeki davanın geldiği aşama dikkate alındığında 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrasının eldeki davada uygulanması gereken yasa kuralı olduğu da sabittir.

2942 sayılı Kanun'un 10/8. fıkrasında; "Tescil hükmü kesin olup, tarafların bedele ilişkin istinaf veya temyiz hakları saklıdır." şeklinde düzenleme mevcut olup, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescili istemiyle açılan davada verilecek olan tescil kararı kesin niteliktedir.

Bedel tespiti ve tescil davasında tescile ilişkin hüküm kesin olduğundan taşınmazlar idare adına tescil edilecektir.

Eldeki davanın dayanağı olan 17/02/2021 günlü, 1131466 sayılı kamulaştırma işleminin iptali istemiyle idari yargıda açılan dava derdest olduğundan, mahkememizce idari yargıda açılan davadan önce karar verilmesi de muhtemeldir.

17/02/2021 günlü 1131466 sayılı kamulaştırma işleminin iptali istemiyle idari yargıda açılan dava sonucunda idari yargıda kamulaştırma işleminin iptaline karar verilmesi ve söz konusu kararın da kesinleşmesi halinde mahkememizce iş bu dosya üzerinden daha önce verilecek olan tescil kararı yolsuz hale gelecektir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrası ile adli yargının idari yargıdaki davayı bekletici mesele yapmasının idari yargıda yürütmenin durdurulması kararı verilmesine münhasır kılınması nedeniyle anılan hükmün idari yargıdaki denetimin etkililiği yönünden yeterli bir güvence teşkil ettiği söylenemeyecektir. Anılan hüküm, yürütmenin durdurulmasına ilişkin taleplerin hızlı bir biçimde karara bağlanmadığı veya yürütmenin durdurulması talebi reddedildiği halde esastan iptal kararı verildiği durumlarda kamulaştırma bedelinin tespiti davasının kamulaştırma işleminin iptalinden önce kesinleşmesi riskini tamamen bertaraf etmemektedir. Anayasa Mahkemesi Genel Kurul'unun 2019/2890 Başvuru Nolu 25-10-2023 tarihli kararından.

Davacı idare adına oluşan yolsuz tescil nedeniyle, hak sahibinin yolsuz tescile dayalı tapu iptal ve tescil davası açabileceği muhakkak olmakla birlikte vatandaşın bahse konu davayı açmaya zorlanması mülkiyet hakkının ihlaline sebebiyet verecektir.

Diğer taraftan 14/09/2022 günlü 6052 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararıyla taşınmazın acele olarak kamulaştırılmasına karar verildiği ve verilen acele kamulaştırma kararına istinaden mahkememizin 2022/139 D. İş, 2023/51 Karar sayı ve 05/05/2023 tarihli karar ile dava konusu taşınmazın ... metrekarelik kısmına, davacı idare adına Kültür Ve Turizm Bakanlığı tarafından Kamulaştırma Kanununun 27. maddesi gereğince acele el konulmasına karar verildiği görülmektedir.

Davacı idarenin adına tescil kararı olmadan 05/05/2023 tarihli karara istinaden kamulaştırmanın dayanağı olan kamu hizmetini ifa edebileceğinde kuşku bulunmamaktadır. Dosyadaki mevcut delil durumu dikkate alındığında taşınmazın acele olarak kamulaştırılmasına ilişkin 14/09/2022 günlü işleme karşı dava açılmadığı ve mahkememizce de davacı idare lehine 05/05/2023 tarihli acele koyma kararı verildiği görülmektedir.

Şu halde mevcut durum itibariyle davacı idarenin kamulaştırmaya dayanak kamu hizmetini ifa etmesinde hukuken bir engel yoktur.

İdari yargıda kamulaştırma işleminin iptaline yönelik açılan davanın sonucuna göre eldeki davada karar verilmesinde davacı idare aleyhine yaratılacak bir dengesizlik de söz konusu olmayacaktır.

Şu aşamada idari yargıda görülen davanın sonucun beklenmesi halinde adli yargıda karar tarihi ileriye bırakılmış olacağından davacı idarenin dava tarihinden karar tarihine kadar hak sahibine ödeyeceği faiz ödemesinin miktarında bir artış olabilecektir.

İdari yargıda görülen davanın sonucunun beklenmemesi halinde ise hak sahibi mülkiyet hakkını kaybedeceğinden ve idari yargıdaki davanın hak sahibi lehine sonuçlanması halinde de yolsuz tescil söz konusu olacağından ve hak sahibi bu defa yolsuz tescile dayalı dava açmak zorunda bırakılacaktır.

Eldeki davada dosyaya ibraz olunan 01.12.2023 tarihli bilirkişi raporunda göre taşınmazın kamulaştırma bedeli 47.217.818,77 TL olduğu tespit ve mütalaa edilmiştir. (Bahse konu bedel üzerinden karar verileceği hususunda mahkememizce şu aşamada değerlendirmede bulunulmamış olup, raporda tespit edilen bedele atıf yapılmıştır. Bundan sonra yapılacak olan değerlendirmeler de sadece atıf niteliğinde olup davanın esasına yönelik nihai takdir ve değerlendirmenin mahkememize ait olduğuna dikkat çekilmiştir.)

İdari yargıda dava açan ... hissesine düşen kamulaştırma bedeli 01.12.2023 tarihli bilirkişi raporuna göre 11.804,454,70 TL'dir.

Hak sahibinin yolsuz tescile dayalı dava açması halinde 11.804,454,70 TL bedeli faiziyle birlikte idareye iade etmesi gerekmekte olup, kamulaştırma bedelinin fazla olması da dikkate alındığında hak sahibinin bu külfete katlanmasını beklemek ölçsüz bir uygulama olacaktır.

Diğer taraftan hak sahibinin ileride açabileceği yolsuz tescile dayalı davadan sonuç alamama riski de bulunmaktadır. Uygulamada kamulaştırma sonucu idareye geçen taşınmazların kamulaştırma amacı dışında kullanıldığı ve tasarruf edildiği uygulamalarıyla karşılaşmakta olup (Somut olayda böylesi bir durumun varlığına dikkat çekilmemekle birlikte uygulamada karşılaşılan durumlara atıf yapılmıştır) taşınmazın üçüncü şahsa geçmesi durumunda davacının ileri de açabileceği yolsuz tescile dayalı davadan sonuç alamama riski ortaya çıkacaktır.

Diğer taraftan eldeki davada kısmi kamulaştırma talep edilmiş olup, gerek acele el koyma dosyasına gerekse de eldeki dava dosyasına sunulan üç farklı bilirkişi raporunda da taşınmaz tarımsal arazi vasfında olduğu değerlendirilmiştir. Taşınmaz tapuda da tarla vasfı ile kayıtlıdır.

Kısmen kamulaştırma sonucu idare adına tescile hükmedilirken taşınmazın kamulaştırılan kısmının ifraz edilmesi gerekmektedir. Eş söyleyişle hak sahibine ait taşınmazın ikiye bölünmesi gerekmektedir. Hak sahibi ileride yolsuz tescile dayalı olarak açacağı davayı kazansa da ifraz olunan taşınmazın tevhidini yapamayacaktır. Taşınmazın dosyaya ibraz olunan bilirkişi raporlarında yazılı özellikleri dikkate alındığında taşınmaz bütünlüğünün korunması hak sahibi açısından önemli bir durumdur. Zira taşınmaz turizmin yoğun olduğu bölgede ve

koyda denize sıfır konumlu olup, taşınmazın deniz ile olan sınırının kamulaştırmaya konu edildiği görülmektedir. 01.12.2023 tarihli bilirkişi raporunda taşınmazın özelliklerine nazaran %1000 objektif değer artışı uygulanması mütalaa edilmiştir. Dolayısıyla taşınmazın ifraz edilmemesi hak sahibinin ekonomik menfaati açısından son derece önemlidir. Hak sahibinin ekonomik menfaati ise mülkiyet hakkının konusunu oluşturmaktadır. Yine taşınmazın ifrazı halinde taşınmazın gerek arta kalan kısmında gerekse de kamulaştırılan kısmında değer kaybı oluşabilecektir.

Diğer taraftan Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrasının hali hazırda eldeki dosyada uygulanması durumunda adli yargı ve idari yargıda çelişkili uygulamalar-çelişkili değerlendirmeler yapılabileceği de muhakkaktır. Adli ve idari yargıdaki davalar farklı türden davalar olsa da her iki davanın dayanağının 17/02/2021 günlü kamulaştırma işlemi olduğu, 17/02/2021 günlü kamulaştırma işleminin idari yargıda hukuka aykırı kabul edilmesi halinde mahkememizce idari yargıda hukuka aykırılığı tespit edilerek iptaline karar verilen işleme dayalı olarak daha önceden karar verilebilecektir. Netice olarak kamulaştırma işlemi adli yargıda hukuka uygun kabul edilerek karara esas alınırken, idari yargıda ise hukuka aykırılığı tespit edilerek iptaline karar verilebilecektir.

Kaldı ki, idari yargıda idari işlemin hukuka aykırılığı tespit edilerek iptaline karar verilmesi halinde idari işlem kendiliğinden ortadan kalkar. İdari işlemin idari yargıda iptali ile birlikte hukuktaki varlığı son bulur. İdari yargıda, iptal edilen işlemin hiç yapılmamış sayılması ilkesi geçerlidir. İdari yargı tarafından verilen iptal kararları objektif nitelikte olup, kesin hüküm otoritesine sahiptir. İdari yargıda, iptal kararlarının genellik ifade etmesi ilkesi geçerlidir. İptal kararlarının bu niteliği gereği dava açmamış olan kişiler de iptal kararının sonuçlarından faydalanır. İdari yargı tarafından hukuka aykırılığı tespit edilerek iptal edilen idari işleme dayalı olarak adli yargıda karar verilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrası adli ve idari yargıda çelişkili uygulama ve değerlendirme yapılmasına sebebiyet verebilecektir.

Oysaki 6100 sayılı HMK'nın 165. maddesindeki bekletici mesele kuralının uygulanması çelişkili uygulama ve değerlendirmeye dayalı karar almaya sebebiyet verebilecektir.

Vatandaş hakkında, çelişkili uygulamaya-çelişkili değerlendirmeye dayalı karar almaya zorlayan bir sistemde hukuki güvenlik ilkesi ihlal edilmiş olacak, hukuk devleti ilkesi zedelenecek, yargıya olan güven azalacaktır.

Hukukun üstünlüğü ilkesi gereği yargı sistemine olan güveni sağlamak ve korumakla yükümlü olan devlet, aynı hukuki işlem yönünden farklı yargı kollarından farklı kararlar-farklı uygulamalar çıkmasını önleyecek düzenlemeler yapmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, adil yargılanma hakkının gereğidir.

Sorunun çözümünün vatandaşın çelişkili uygulama ve değerlendirmeye dayalı karar almaya zorlayan bir sistem ile değil de, kamulaştırma ya da acele kamulaştırma işlemlerine idari yargıda dava açılması halinde idari yargıda açılan davanın hızlı bir şekilde karara bağlanmasıyla çözülebileceğine ve yine adli yargıdaki kamulaştırma bedel tespit ve tescil davalarının kamulaştırma işleminin kesinleşmesinden sonra açılması gibi hususlar dikkate alınarak ve bu yönlü yasal düzenlemeler yapılmak suretiyle çözüme kavuşturulabileceğine dikkat çekilmiştir.

Kamulaştırma yoluyla mülkiyet hakkına ağır bir şekilde müdahale edilen hak sahibinin hukuki durumuna nazaran idari yargıda görülen davanın sonucun beklenmesi sonucu davacı idarenin hak sahibine ödeyeceği faiz ödemesinin miktarındaki artışa katlanması gerekir.

Anayasa'nın Mülkiyet hakkı başlıklı 35. maddesi; "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." şeklindedir.

Anayasa'nın Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması 13. maddesi; "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." şeklindedir.

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

Farklı yargı kollarında yer alan mahkemelerin verdiği kararların birbirleri yönünden mutlak surette bağlayıcı olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira her bir yargı kolunda derece mahkemeleri, önlerine gelen uyuşmazlığı kendi açılarından ele almakta; ilgili mevzuat kapsamında farklı hukuki değerlendirme ve nitelendirmelere tabi tutmaktadır. Buna mukabil bazı durumlarda da aynı somut olaya ilişkin hususlar yönünden farklı yargı kollarından farklı kararlar çıkması hukuki uyuşmazlığın çözümü noktasında tereddütlere sebep olabilmekte, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesini zedeleyebilmektedir. Bu gibi durumlarda mahkemeler, diğer yargı kolunda görülen uyuşmazlığı bekletici mesele yapabilmekte; buradan çıkan sonucu referans alarak çelişkili kararların ortaya çıkmasına engel olabilmektedir (Anayasa Mahkemesi, ..., § 53).

Anayasa'nın "Cumhuriyetin nitelikleri" kenar başlıklı 2. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

Eldeki davanın dayanağı kamulaştırma işleminin iptaline yönelik idari yargıda açılan davanın derdest olması ve yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmiş olması nedeniyle 2942 sayılı yasanın 10/13. fıkrasındaki adli yargının idari yargıdaki davayı bekletici mesele yapmasının idari yargıda yürütmenin durdurulması kararı verilmesine münhasır kılınmasına yönelik hükmün eldeki davada uygulanması halinde; kamulaştırmanın iptalini talep eden davalı yönünden yolsuz tescil riskini doğuracağı, yolsuz tescil sonrası yolsuz tescile dayalı tapu iptal ve tescile yönelik dava açmak zorunda kalacak olan hak sahibinin yargılama gideri yapma ve yüklü miktarda faiziyle birlikte para iadesi külfetinde bırakılacağı, yolsuz tescile dayalı olarak açacağı davadan da sonuç alamama riskinin de bulunduğu, kısmen kamulaştırmaya konu taşınmazın ifrazının zorunlu olması ve daha sonradan da tevhit edilemeyecek olması sonrasında bu yönlü ekonomik zarara uğrayabileceği, kamulaştırma sonucu ifraz edilecek taşınmazın gerek arta kalan kısmında gerekse de kamulaştırılan kısmında değer kaybı oluşabileceğinden vatandaşın Anayasa'nın 35. maddesindeki mülkiyet hakkının ihlal edilebileceği, 2942 sayılı yasanın 10/13. fıkrasındaki düzenleme sonucu davalının mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük ilkesine aykırı olduğu, diğer taraftan yasadaki düzenlemenin adli ve idari yargıda çelişkili uygulama ve değerlendirilmesine sebebiyet vereceğinden hukuki güvenliği ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesini zedeleyeceği, vatandaşın adil yargılanma hakkının ihlal edeceği anlaşılmakla,

Sözü edilen düzenleme Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük ilkesine, 35. maddesindeki mülkiyet hakkına, 36. maddesindeki adil yargılanma hakkına aykırıdır.

2942 Sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 14/son fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı Hususu:

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun dava hakkı başlıklı 14. maddesi; "Kamulaştırmaya konu taşınmaz malın maliki tarafından 10. madde gereğince mahkemece yapılan tebligat gününden, kendilerine tebligat yapılamayanlara tebligat yerine geçmek üzere mahkemece gazete ile yapılan ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde, kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal ve maddi hatalara karşı da adli yargıda düzeltim davası açılabilir.

İdari yargıda açılan davalar öncelikle görülür.

İştirak halinde veya müşterek mülkiyette, paydaşların tek başına dava hakları vardır.

...

Açılan davaların sonuçları dava açmayanları etkilemez.." şeklindedir.

Eldeki davada ise çekişmeye konu taşınmazın 4/16 hissesinin kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda dava açan ... adına tapuda kayıtlı olduğu, idari yargıda dava açan paydaş dışında taşınmazda 13 hissedar daha bulunduğu görülmektedir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun dava hakkı başlıklı 14/son fıkrasının eldeki davada uygulanması durumunda idari yargıda kamulaştırma işleminin iptaline yönelik olası karardan dava açmayan 13 hissedar faydalanamayacaktır.

Oysaki, idari yargıda idari işlemin iptal edilmesi ile birlikte başkaca hiç bir işlem yapmaya gerek kalmaksızın idari işlem kendiliğinden ortadan kalkar. İdari işlemin idari yargıda iptali ile birlikte hukuktaki varlığı son bulur. İdari yargıda, iptal edilen işlemin hiç yapılmamış sayılması ilkesi geçerlidir. İdari yargı tarafından verilen iptal kararları objektif nitelikte olup,

kesin hüküm otoritesine sahiptir. İdari yargıda, iptal kararlarının genellik ifade etmesi ilkesi geçerlidir. İptal kararlarının bu niteliği gereği dava açmamış olan kişiler de iptal kararının sonuçlarından faydalanır. İdari yargı tarafından hukuka aykırılığı tespit edilerek iptal edilen idari işleme dayalı olarak adli yargıda karar verilmesi mümkün değildir.

Eldeki davada ise idari yargıda iptal davasına konu edilen işlem 17/02/2021 tarih ve 1131466 sayılı kamulaştırma işlemi olup tek bir idari işlem söz konusudur. Tek olan bu idari işlem birden fazla kişinin hukukunu etkilemektedir. İdari işlemin tek olması ile tek olan idari işlemin birden fazla kişinin hak ve hukukunu etkilemesi farklı kavramlardır.

Dolayısıyla idari yargıda eldeki kamulaştırma davasının dayanağı olan 17/02/2021 tarih ve 1131466 sayılı kamulaştırma işleminin iptaline karar verildiğinde artık bu işlem kendiliğinden ortadan kalkacaktır. İdari yargıdaki; iptal kararlarının genellik ifade etmesi ilkesi, İptal edilen işlemin hiç yapılmamış sayılması ilkesi, iptal kararlarının objektif nitelikte oluşu, kesin hüküm otoritesine sahip oluşu nedeniyle de idari yargıda verilen iptal kararından menfaati etkilen herkes faydalanacaktır.

İdari yargı yönünden hiç yapılmamış sayılan idari işlemin adli yargı açısından varlığını sürdürdüğünü kabul edilmesi ile çelişkili uygulama ve değerlendirme yapılmış olacaktır.

Anayasa'ya aykırılığı tartışılan Kamulaştırma Kanunu'nun 14/son fıkrasına göre idari yargı yönünden hiç yapılmamış sayılan idari işlemin adli yargı açısından varlığını sürdürdüğünü kabul etmek gerekecektir. Bu şekilde de çelişkili uygulama ve değerlendirme yapılmış olacaktır. Dolayısıyla Kamulaştırma Kanunu'nun 14/son fıkrası adli ve idari yargıda çelişkili uygulama ve değerlendirme yapılmasına sebebiyet veren bir düzenlemedir.

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

Hukukun üstünlüğü ilkesi gereği yargı sistemine olan güveni sağlamak ve korumakla yükümlü olan devlet, aynı hukuki işlem yönünden farklı yargı kollarından farklı kararlar-farklı uygulamalar çıkmasını önleyecek düzenlemeler yapmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, adil yargılanma hakkının gereğidir.

Farklı yargı kollarında yer alan mahkemelerin verdiği kararların birbirleri yönünden mutlak surette bağlayıcı olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira her bir yargı kolunda derece mahkemeleri, önlerine gelen uyuşmazlığı kendi açılarından ele almakta; ilgili mevzuat kapsamında farklı hukuki değerlendirme ve nitelendirmelere tabi tutmaktadır. Buna mukabil bazı durumlarda da aynı somut olaya ilişkin hususlar yönünden farklı yargı kollarından farklı kararlar çıkması hukuki uyuşmazlığın çözümü noktasında tereddütlere sebep olabilmekte, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesini zedeleyebilmektedir. Bu gibi durumlarda mahkemeler, diğer yargı kolunda görülen uyuşmazlığı bekletici mesele yapabilmekte; buradan çıkan sonucu referans alarak çelişkili kararların ortaya çıkmasına engel olabilmektedir (Anayasa Mahkemesi, ..., § 53).

Anayasa'nın Mülkiyet hakkı başlıklı 35. maddesi; "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." şeklindedir.

Anayasa'nın Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması 13. maddesi; "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." şeklindedir.

Yukarıda ifade edildiği üzere idari yargıda verilen kamulaştırma işleminin iptal kararı ile birlikte kamulaştırma işlemi kendiliğinden ortadan kalkacağından bedel tespit ve tescil davasında verilecek olan tescil kararı ise yolsuz hale gelecektir. Zira idari yargıdaki iptal kararı ile birlikte kamulaştırma işlemi hukuken ortadan kalkmıştır. Anayasa'ya aykırılığı tartışılan Kamulaştırma Kanunu'nun 14/son fıkrası yolsuz tescil riski doğuracak karar verilmesinin yasal dayanağı olup söz konusu düzenleme Anayasanın 35. maddesindeki mülkiyet hakkına aykırı olduğu gibi, söz konusu kural ile vatandaşın mülkiyet hakkına yönelik getirilen kısıtlama ölçülülük ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Diğer taraftan söz konusu düzenlemenin uygulanması adli ve idari yargıda çelişkili uygulama ve değerlendirilmesine sebebiyet vereceğinden hukuki güvenliği ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesini zedeleyeceği, vatandaşın adil yargılanma hakkının ihlal edeceği muhakkaktır.

Kamulaştırma Kanunu'nun 14/son fıkrası Anayasa'nın 35. maddesindeki mülkiyet hakkına,13. maddesindeki ölçülülük ilkesine ve 36. maddesindeki adil yargılanma hakkına aykırıdır.

TALEP: 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10/13. fıkrasındaki "kamulaştırma işlemine karşı hak sahipleri tarafından idari yargıda iptal davası açılması ve idari yargı mahkemelerince de yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde mahkemece idari yargıda açılan dava bekletici mesele kabul edilerek bunun sonucuna göre işlem yapılır" hükmünün Anayasa'nın 13, 35 ve 36. maddelerine, aynı yasanın 14/son fıkrasındaki "Açılan davaların sonuçları dava açmayanları etkilemez." hükmünün Anayasa'nın 13, 35 ve 36. maddelerine aykırı olduğundan iptaline karar verilmesi arz olunur."